

Boompje groot, de planter dood(t)

Snoeibaar cultuurproduct of beheren met respect?

De oude Kroezeboom in Twente was eeuwen lang een begrip tot ver over de landsgrenzen. Nog steeds staan er op diverse locaties in ons land monumentale bomen. Ook zijn er golfbanen waarvan de spelers zich markante bomen herinneren. Vaak is dat vanwege de standplaats binnen het spel. Maar soms ook vanwege de habitus of de soort, de grootte of de kleur. Maar koesteren we tegenwoordig deze - vaak - solitaire bomen of zien we ze als een snoeibaar cultuurproduct?

Auteur: Herman H. Berteler

Bomen zijn niet alleen beeldbepalend in het landschap, maar ook op of juist door de baan kunnen ze dat zijn. Ongeacht of het nu gaat om een bosbaan, polderbaan of omgekeerd evenredig om een links baan. Bomen leveren zuurstof en zuiveren de lucht, maar de laatste tijd is er minder aandacht voor het visuele beeld om de golfbaan mee aan te kleden, en het beeld van de baan en de omgeving met hun natuurlijke habitus te bepalen.

Seizoenaanval

Vaak doen we bomen geweld aan door ze niet de waardering te geven die ze verdienen. Wanneer in de wintermaanden stokzaag en motorkettingzaag uit de schuur komen, vindt de traditionele seizoenaanval op de bomen plaats. Er moet nu eenmaal gesnoeid worden. Tenslotte zijn er vele boeken volgeschreven, ook ten behoeve van het groenonderwijs, over de wenselijkheid en de noodzaak van snoei. Met

Beeldbepalende bunkerbomen

Het planten van lollies met ondersteunende boompalen. Niet doen! zegt Berteler.

Moest dit nu echt?

termen als onderhoudssnoei, begeleidings snoei, verjongingssnoei, veiligheidssnoei, opsnoeien en dunnen, vrijzetten, openen en het kijken naar negatieve aspecten als elleboogtakken, dubbele top, waterlot, plakkers en zuigers zetten we elke winterperiode weer, de aanval in. Het opvallende is dat elk jaar weer langs wegen en lanen, in plantsoenen en op veel golfbanen, de onderste dikke takken eraf moeten! Het begrip 'takvrije stam', is genadeloos. De honger naar werkuren, naar openhaardhout, lijkt veel groter dan de tijdsbesteding aan natuurlijke habitus, eindbeeld, beeldbepaling of visuele betekenis van de bomen. Waar worden beheersplannen gehanteerd gericht op functie en beeld vanuit de natuurlijke habitus en vrije ontwikkeling van bomen? We blijken

geen verschillen tussen natuurlijke geslachten en soorten te dulden. Stuk voor stuk zijn onze bomen verworpen tot snoeibaar cultuurproduct dat met regelmaat, net als een hondje, getrimd moet worden.

Beperkte waardering

Ook bij de aanleg en inrichting van nieuwe golfbanen en renovaties zie je de beperkte waardering van bomen terug. Men steekt kapitalen in boombegeleidende zaken als boompalen, boombanden, boomkransen, filtratiemateriaal en grondverbetering. Maar als je de manuren en de machinekosten hierbij rekent, is de investering in de boom als zodanig maar gering. Veelal betreft het bij de aanschaf iets als 'veren'; onooglijke staken met hier en daar een zijtak. Hier geldt: 'Boompje groot, planter dood(t)?'. Terwijl de boomkwekerijsector kapitale bomen kan leveren, en we in staat zijn bomen van formaat te transporteren, plant de baaneigenaar qua afmeting een zo goedkoop mogelijk gewas.

Ontsierend

Die onooglijke bomen ontsieren de baan gedurende vele, vele jaren: armetierige staken worden zonder kruin of gesteltakken, vastgeketend aan soms meerdere boompalen, die vaak dikker zijn dan de stam. Her en der staan ze op de banen. Soms ook nog met fel gekleurde kunststofpijpen die uit de grond steken, alsof die boom ons aan het hart gaat. Het besef dat het 15 tot 30 jaar duurt - voor zover ze aanslaan en

niet ingeboet moeten worden - voordat hier iets van enige betekenis staat, dat spreekt bij veel baanexploitanten niet tot de verbeelding.

Verkeerd onderhoudsperspectief

Zo wordt ook het onderhoud van de bomen door menig beheerder veelal volledig overbodig en vanuit een verkeerd perspectief ingezet. Bomen verworpen tot lollies, een glad en strak stokje met daarop een netjes gecultiveerd bosje (toekomstig brand-) hout. Waak er voor, dat de golfer niet onder de boom door kan; dat hij vandaar af zijn bal niet zou kunnen slaan! En wat is het lastig om met snelrijdende machines rond de boom te moeten, in plaats van er onder door. Een dode boom laat je uit respect voor een karakteristiek, natuurlijk kunstobject natuurlijk niet staan. Weg met zo'n vertikaal, visueel onaantrekkelijk en beeldbepalend ecosysteem! Veelal zijn er in het buitenland prachtige voorbeelden van hoe het wel kan. Hoe het natuurgevoel soms wordt verkozen boven het cultuurgevoel. Iets waarvan golfers kunnen genieten, wat golfers waarderen en waardoor ze juist die baan net iets 'mooier' vinden en daar weer naar terug willen, vanwege de zo positieve herinnering. Wellicht dat de huidige crisis het kaf van het koren gaat scheiden onder de golfers en dat golfbaanexploitanten nu beter gaan inzien hoe waardevol bomen kunnen zijn voor het behoud van hun klanten, voor de natuur, voor het beeld en het gevoel!

Bureau Aangepast Groen

Herman H. Berteler (62) is directeur van Bureau Aangepast Groen in Groesbeek, een zzp Ontwerp-Advies-Onderzoeksbureau dat sinds 1978 gespecialiseerd is in "Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid" van de buitenruimte, specifiek voor ouderen en mensen met functiebeperkingen. Berteler is auteur van boeken over het thema 'aangepast groen en tuinieren' en actief in het groenonderwijs op het MBO AOC Oost. Daarnaast schrijft hij artikelen binnen de Greenblog van de website Greenkeeper. Ook is hij oprichter en voorzitter van het fonds Stichting GroenZorg (www.groenzorg.nl), dat profgolfer Robert-Jan Derksen als ererelatie heeft en de AOC Golf Trofee (www.aocgolftrofee.nl) toekent. De grootste hobby van Berteler is golf en natuurfotografie. Zijn home course is Golfbaan Het Rijk van Nijmegen.